

„Nekifeszülve a teljesíthetetlenek...”

Arcképvázlat Kunkovács László fotóművészről

Fél évtizede rendszeresen hozzá fordulok, adjon képet ilyen-olyan cikkeim illusztrálására. Legyen a témám bármi, ami a néphagyománnyal kapcsolatos: hortobágyi pásztoroktól a széki aprók táncházáig, palóc népviselet, busójárás, lakodalmas kalács vagy halászóeszköz. Megbízható, gazdag archívumú munkatárs – mondhatná bárki.

Néhány közös munka kapcsán – egy al-dunai néprajzi gyűjtőút, a Tiszaladányban rendezett fotóstábor, melynek ő volt a vezetője – közelebből is megismerhettem törekvéseit, gondjait. Néhányszor láthattam, hogyan dolgozik a „terepen”. Megsejthettem alkotói nagyságát, művelődéstörténeti jelentőségű munkásságának semmivel se mérhető értékét.

„Endrődön születtem 1942-ben. Voltam tanyai tanító, mezőgazdasági újságíró, fotó tantárgyacsakámmal évekig megbújtam egy művészeti főiskolán, éltem szabad pályán, mint fotóművész. Most egy képszerűsítő státusz ad kenyeret. Közben fényképezőgéppel összehordtam magamnak kora gyermekkorom emlékképeit, a falvak és tanyák múltó világát – nekifeszülve a teljesíthetetlen feladatnak” – vallja egyik kiállítási katalógusában.

„Összehordta” magának gyermekora emlékképeit, a békési, sárréti, nagykunsági táj, a szűkebb szülőföld emlékeit, aztán tágult a kör. Egyre több képet gyűjtött. Tegyük hozzá, nemcsak magának, hanem valamennyiünknek, a jövőnek.

Két évtized alatt több mint százezer néprajzi témájú képet készített. „Új összefüggéseket keresek: megsejtéseim és felismeréseim magyarázatához vagy megerősítésére először is fényképes adatok tömegét kell begyűjtenem. A fényképezés műveletének csakis jelen ideje van, a hozzákapcsolt tevékenység tehát mai valóságunk újfajta kutatási módszere is lehetne. Hol az a gigantikus múzeum, ahová a képeimmel konzervált százazernyi valóságlenyomat tárgyakká visszaváltoztatva egyáltalán beférne?” – írja egy helyt.

Nincs olyan gigantikus múzeum sehol a világon, s amit Kunkovács László „a látható világ birtokbavételének csodaszerszámaival”, a fényképezőgéppel megörökített, lassacskán az életről is véglegesen kivesszik. Előbb a perifériára szorul, majd örökre eltűnik.

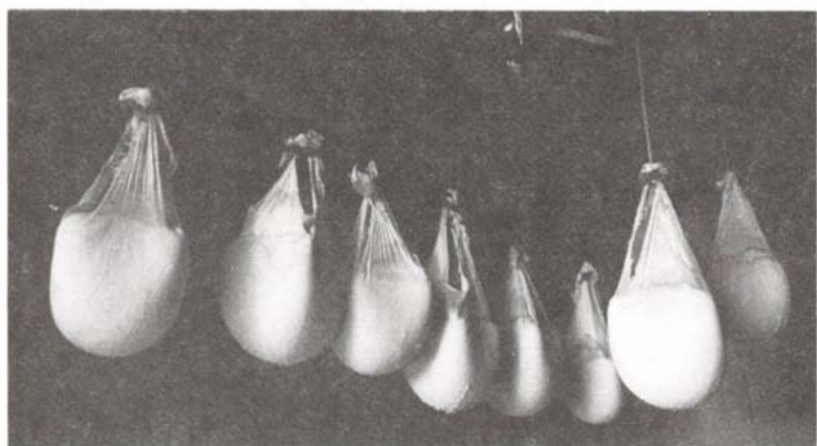
„Az építészettől kristálytisztá ösformáit a paraszti gazdálkodás udvarbeli tákolmányaihoz látam meg. A kerek ölakat, kőlabas kukoricagőrékat, kinti kemencéket és pásztorépitményeket az elmúlt másfél évtizedben kutattam fel a Nagyalföld tanyavilágában és pusztáin” – közli az Ősépitmények című kiállításának katalógusában.

A múlt nyáron rekkenő hőségben kutyagoltunk egy bodrogközi falu marhalegelőjén. A kiaszott rét közepén folydogáló sekély, zavaros vizű csatorna felé tartottunk egy kisgyerek, egy öreg és két fiatal cigány férfi társaságában. A férfiak, a falu közismerten kiváló orvhalászlai, titkos rejtekből előszedett ősi halászóeszközeikkel hamarosan munkába kezdtek. Az öreg tapogatóval lépegetett a térdig érő víz közepén, az egyik ifjú villámgyors mozdulatokkal, pusztá kézzel kapta el a vízinövények közé bújó halakat. A másik hatalmas rúdon merítőháló ereszgetett a vízbe. A kisgyerek közben szöcskéket fogdosott s egy dobozba gyűjtögette. Kunkovács László lázasan csattogtatta gépét, igyekezett megragadni minden mozdulatot.

A két-három órás halászat eredménye néhány kiló hal és több tekerics felvétel. Már csak egy kiállításon láthattam újra a jeleneteket. Az egyediben az általánost, az egyszeri és mégis örök képeket. A „halászó embert”.

*A hidi
vásárban (1981)*

Szikkadó juhgomolyák (Hajdúböszörmény, 1978)

Pásztoremberek

*Kunkovács László
felvételei*

*Tűzszerszám:
acél és kova
(Derecske, 1978)*

Kondás a Hortobágyon (1980)

Az angyalházi legelőn, Hajdúszoboszló határában (1983)

Sebők Imre juhász motorosisakban (Szentés, 1987)

Barátkozik a csordás és a juhász a tiszaszőlősi legelőn (1982)

Kunkovács László képei néprajzilag hitelesek s – nálam illetékesebbek állítják – a tudományos precizitás minden ismérvének megfelelnek. A tudományos ismérveken túl azonban a művészi látásmód is jelen van ezeken a képeken. Kunkovács tudatosan törekedik e két szemléletmód egyesítésére. „Sohasem törődtem bele, hogy specializált korunkban a valóság megközelítésének módjait szétválasztották” – vallja egyik írásában. Az ő képein a művészi látásmód és a tudományos alaposág egymást erősítve van jelen. Kiállításai: az *Élő agrártörténet*, a *Tiszai barangolások*, az *Ősepítmények*, a *Hagyományos halászat*, a *Pásztoemberek*, a *Boldog falu népművészete* egy-egy az örökkévalóságba átmentett mikrovilág.

Magyar panteon. Pásztorok, halászok, parasztok arcképcsarnoka. Czine Mihály mondta róla a Pásztoemberek című kiállítása megnyitóján: „Amikor felvonultatta őket Kunkovács László, aki nem tudom hány száz kilométert utazott, gyalog, szekéren, kerékpáron, valami olyan munkát végzett, mint MórícZ Zsigmond. MórícZ is járta a szatmári mezőket, járta Biharnak, Békésnek a falvait és jegyzett mindent a jegyzetfüzetébe. Kunkovács László nemcsak jegyzeteket készített, hanem előhívta az arckat is.”

Mindezeket, mindig a saját költségén, hivatalos támogatók nélkül. Harcolva a művészi elhivatottság, a feladat és a mindennapi megélhetés gondjaival. Adósa neki a mai művészetpolitika, az intézményrendszer.

Adós Kunkovács László is. Könyvekkel, fotóalbumokkal, hiszen éppen azok, akikről, akikért szólnak a képei – nem jutnak el kiállításokra talán soha.

Kóka Rozália

HÍREK

A kunok betelepülésének 750. évfordulója alkalmából Karcagon ünnepi emlékülést rendezett a városi tanács, a Györffy István Nagykun Múzeum és a Déryné Művelődési Központ. Ez alkalomból tudományos előadások hangzottak el, felavatták Kárpáti Jenő Kun Emlékoszlopát, kiállítást nyitottak a Nagykunságban élő amatőr alkotók műveiből és ünnepi hangversenyre került sor.

Bakonyalji Tánacsics Népfőiskolát rendeztek Ácsteszénen 1989. október 28-tól négy hétvégén. Témakörök: A kistáj jelentősége (*Kemény Bertalan*), A termelési és helytörténeti hagyományok szerepe a falvak mai életében (*Halász Péter*), *A Bakonyalja néprajzi hagyományai* (dr. *Turi Róbert*), Tanácsrendszer helyett önkormányzat (*Pálné dr. Kovács Ilona*).

Avar kori csont táskazár vésett disze, Óbuda (Hornják László rajza)